

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет філології

Кафедра журналістики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОВА ЗМІ

Рівень вищої освіти – **перший (бакалаврський)**

Освітня програма «**Журналістика**»

Спеціальність **061 «Журналістика»**

Галузь знань **06 «Журналістика»**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 5 від “1” грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Мова ЗМІ
Статус дисципліни	Основна
Викладач	Савчук Руслана Любомирівна
Контактний телефон викладача	+380978123234
E-mail викладача	ruslana.savchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 120 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації відбуваються у день проведення лекцій та практичних занять (за попередньою домовленістю зі студентами). Можливі також онлайн-консультації через платформи для дистанційного навчання (Zoom, Google Meet тощо)

2. Анотація до навчальної дисципліни

«Мова ЗМІ» – одна з провідних дисциплін, що тісно пов'язана з професійною підготовкою фахівців-журналістів в Україні. Це зумовлює її зв'язок фактично з усіма лінгвістичними («Вступ до мовознавства», «Редакторський практикум», «Культура усного публічного мовлення», «Практична стилістика», «Культура мови та типологія помилок у ЗМІ» тощо) та суто журналістськими («Вступ до журналістики», «Теорія журналістики», «Теорія і методика журналістської творчості», «Жанри журналістики», «Комунікаційні технології» тощо) дисциплінами, що враховується й використовується під час викладання. Інтегративність курсу не тільки забезпечує ознайомлення студентів із теоретичними основами сучасної української літературної мови, а й дає змогу закріпити професійні знання та вміння у журналістській діяльності.

Методологічною базою дисципліни є розгляд лінгвістичних проблем у контексті сучасних гуманітарних знань, антропоцентричний підхід до мовних явищ, який зобов'язує вивчати «мову в людині». Основну увагу зосереджено на особливостях культури професійного мовлення журналіста, грамотності написання журналістських матеріалів.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: поглибити й закріпити знання студентів-журналістів із теоретичних основ сучасної української літературної мови; сприяти оволодінню мовними нормами; ознайомити з лексико-граматичними особливостями організації текстів різних жанрів ЗМІ в цілому та принципами відбору; сформуванню навички правильного використання лінгвістичних засобів залежно від сфери й мети спілкування та роботи з журналістськими текстами.

Основні цілі навчальної дисципліни:

1. Систематизувати теоретичні знання студентів про формування та розвиток української мови, принципи її організації та функціонування.
2. Сприяти практичному удосконаленню культури усного й писемного мовлення майбутніх журналістів.
3. Детальніше розглянути проблемні питання фонетики, фонології, морфеміки, словотвору, пунктуації сучасної української літературної мови.
4. Показати своєрідність функціонування орфоепічних та орфографічних норм української мови, лексики, фразеології, граматики.
5. Навчити студентів характеризувати мовностилістичні особливості журналістських текстів різних жанрів.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні та фахові компетентності:

- ЗК 01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
 ЗК 02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
 ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою.
 СК 02. Здатність формувати інформаційний контент.
 СК 03. Здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання:

- ПР 02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.
 ПР 11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.
 ПР 14. Генерувати інформаційний контент для будь-якого виду ЗМІ за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.
 ПР 15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24 год.
Практичні	36 год.
Самостійна робота	120 год.

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
4	061 Журналістика	2 курс	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Предмет, мета і завдання курсу «Мова ЗМІ». Мовна ситуація в Україні	2	2	6
Тема 2. Природа, функції та будова мови. Науки про мову	2	2	6
Тема 3. Фонетика. Фонологія. Орфоепія	2	2	6
Тема 4. Графіка та орфографія української мови	2	2	6
Тема 5. Лексикологія. Слово як номінативна одиниця мови	2	2	6
Тема 6. Словниковий склад української мови. Функціональні стилі	2	2	6
Тема 7. Фразеологія. Лексикографія	2	2	6
Тема 8. Морфеміка і словотвір	2	2	6
Тема 9. Морфологія як наука про частини мови. Іменник. Прикметник	2	2	6
Тема 10. Числівник. Займенник	-	2	6
Тема 11. Дієслово. Прислівник	-	2	8
Тема 12. Службові частини мови: прийменник, сполучник, частка. Вигук	-	2	6
Тема 13. Синтаксис і пунктуація української мови. Словосполучення	2	2	6
Тема 14. Речення як одиниця синтаксису. Головні та другорядні члени речення	2	2	6
Тема 15. Односкладні речення та їх типи. Просте ускладнене речення	-	2	6
Тема 16. Складне речення. Типи складних речень	2	2	6
Тема 17. Способи відтворення чужого мовлення	-	2	6
Тема 18. Текст. Дискурс	-	2	6
ЗАГ.:	24	36	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою: поточне опитування, тестування та самостійна робота – 40 балів; контрольна робота – 10 балів. Залік – 50 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота складається із практичного завдання: потрібно відредагувати текст та пояснити особливості редакторської роботи над текстом (10 балів). Термін виконання: контрольна робота виконується на останньому практичному занятті; тривалість написання – 30-40 хв.
Практичні заняття	Робота на практичному занятті (усні відповіді, письмові завдання, тестування) оцінюється за 5-бальною системою залежно від повноти відповіді (правильності виконання) студента.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Для отримання допуску до підсумкового контролю студентові необхідно отримати мінімум 25 балів за практичні заняття чи завдання самостійної роботи, відпрацювати пропущені практичні заняття. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен; форма здачі – письмова; структура білета і розподіл балів за завдання: 1 завдання – розкрити теоретичне питання (10 балів), 2 завдання – розкрити теоретичне питання (10 балів), 3 завдання – практичне завдання (10 балів), виконати тести (20 балів).

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Заплановано виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи, письмових тестових завдань за темами практичних занять та темами, які винесені на самостійне опрацювання; також додаткових письмових індивідуальних завдань; письмових експрес-опитувань на практичних заняттях. Письмові роботи здобувача вищої освіти повинні демонструвати самостійність виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Академічна доброчесність. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час контрольних модульних робіт та екзамену заборонені (зокрема із використанням мобільних девайсів). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів

університету: 1. Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності. 3. Положення про запобігання академічному плагіату. 4. Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися із зазначеними положеннями та документами можна за посиланням: <http://surl.li/jmet>

Відвідування занять: Присутність здобувачів вищої освіти на практичних заняттях є обов'язковою. Пропущені з поважних причин заняття мають бути відпрацьовані. Здобувач вищої освіти повинен дотримувати навчально-академічної етики та графіка навчального процесу; бути уважним та відповідальним. Пропущені практичні заняття потрібно відпрацювати, виконавши індивідуальні завдання або виконавши тести за темою. Для отримання допуску до підсумкового контролю студентові необхідно отримати мінімум 25 балів за практичні заняття чи завдання самостійної роботи.

Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р. Ознайомитися з положенням можна за посиланням: <http://surl.li/kedzc>

Неформальна освіта. Під час навчання студентам пропонується проходження додаткових курсів на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, ВУМonline та ін. за відповідним предметним спрямуванням. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №672 від 24.11.2022). Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <http://surl.li/dzryl>

8. Рекомендована література

Базова

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / за ред. К. Г. Городенської. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Вид. 2-ге, істотно оновл. Київ : КММ, 2019. 208 с.
3. Зубков М. Норми та культура української мови за оновленим правописом. Ділове мовлення. 3-й вид., доп. і змін. Київ : Арій, 2020. 608 с.
4. Лексика на перетині наукових парадигм : монографія / Т. П. Вільчинська, Ю. В. Калужинська, О. В. Косович та ін. ; за ред. Л. Струганець. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. 212 с.
5. Літературна норма і мовна практика : монографія / С. Я. Єрмоленко та ін. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013. 320 с.

6. Мариненко І. О. Синтаксис української мови (з правилами пунктуації) : навч. посіб. Київ, 2021. 279 с.
7. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. Вид. 2-ге. Київ : Либідь, 2017. 360 с.
8. Попович А. С., Марчук Л. М. Українська мова в засобах масової комунікації. Навчально-методичний комплекс : навчальний посібник. Київ : КНТ, 2015. 299 с.
9. Радевич-Винницький Я. Історія української мови. Львів : Апріорі, 2020. 260 с.
10. Савчук Р. Л. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Мова ЗМІ» для студентів II курсу спеціальності «Журналістика» : посібник. 2-ге вид., випр. і допов. Івано-Франківськ : Голіней О. М., 2021. 162 с.
11. Савчук Р. Л. Мова ЗМІ : хрестоматія до дисципліни. Івано-Франківськ : ПНУ, 2022. 152 с.
12. Стишов О. А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Біла Церква : «Авторитет», 2019. 198 с.
13. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А. К. Мойсієнко та ін. ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Знання, 2013. 340 с.
14. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.
15. Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.

Додаткова

1. Бибик С. Оновлена стильова норма засобів масової інформації. *Українська мова*. 2016. № 2. С. 72–81.
2. Білоусенко П. І. Нариси з українського словотворення (суфікс -чина / -щина): монографія. Київ – Запоріжжя : ЛПІС, 2020. 104 с.
3. Васецька О. І. Полілексія синтаксичних термінів української мови : монографія. Київ : Наукова думка, 2021. 222 с.
4. Венжинович Н. Ф. Фраземіка української літературної мови в контексті когнітології та лінгвокультурології. Ужгород, 2018. 464 с.
5. Вплив суспільних змін на розвиток української мови / Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П., Клименко Н. Ф. та ін.; відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 444 с.
6. Дідун Л. І. Фразеологізми із семантикою інтенсивності в сучасній українській літературній мові. Київ: Наукова думка, 2019. 232 с.
7. Дубчак О. Чути українською. У світі звуків і букв. Київ : Віхола, 2021. 192 с.
8. Клименко Н. Як народжується слово. 2-ге вид., доповн., переробл. Київ: Академперіодика, 2017. 252 с.
9. Коца Р. О. Формування префіксальної та конфіксальної систем прикметника української мови (XI–XX ст.). Київ : Наукова думка, 2017. 277 с.
10. Куньч З. Й., Наконечна Г. В., Ментинська І. Б. Позиційне чергування у/в як елемент милозвучності: норма і практика : монографія / за ред. З. Й. Куньч. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2021. 216 с.
11. Лисинюк М. В. Мова ЗМІ як показник мовної культури сучасного суспільства *Культура і сучасність*. 2020. № 2. С. 33-38.
12. Масенко Л. Конфлікт мов та ідентичностей у пострадянській Україні. Київ : ТОВ «Видавництво “Кліо”», 2020. 176 с.
13. Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком. 2-ге вид., зі змінами і доповн. Київ: Києво-Могилянська академія, 2019. 232 с.

14. Сизонов Д. Психолінгвістичні основи медіаграмотності: до проблеми інтерпретації медіатекстів. Science and education. 2017. №7. С. 82-88.
15. Сизонов Д. Ю. Фразеологізм-заголовок як маніпулятивна домінанта медіатексту. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. 2020. Вип. 40. С. 58-70.
16. Синявський О. Норми української літературної мови / ред. рада: Л. О. Богуславська, В. М. Бріцин, Д. С. Бураго, та ін. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 363 с.
17. Термінологічна актуалізація української мовної дійсності: колективна монографія / І. Д. Фаріон, З. Й. Куньч, І. П. Василюшин, О. Р. Микитюк, І. Б. Ментинська. Львів: Галицька видавнича спілка, 2020. 232 с.
18. Чернобров Ю. Історія синтаксичних термінів української мови XIX – перша половина XX ст. Київ : Наукова думка, 2019. 184 с.

Онлайн-словники

1. «Горох» (тлумачний, орфографічний, фонетичний словники, словники римувань, синонімів, перекладів, частотний, етимологічний, фразеологічний словники, словник афіксальних морфем). URL: <https://goroh.pp.ua/>
2. Велика чи мала літера. URL: <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
3. Граматичний словник. URL: <http://www.mova.info/grmasl.aspx>
4. Словники онлайн. URL: <http://rozum.org.ua/> (Словник іншомовних слів; Антисуржик. Словник «українського» суржика; 100 видатних українців; Орфографічний словник української мови; Словник синонімів української мови; Словник синонімів [Л. Полюга]; Словник фразеологічних синонімів; Неправильно – правильно [М. Волощак])
5. Словники й енциклопедії. URL: <https://slovnkyk.me/>
6. Лінгвістичний портал. URL: <http://www.mova.info>
7. Практичний словник синонімів української мови: близько 15000 синонімічних рядів / С. Караванський. URL: <http://slovopedia.org.ua/41/53392-0.html>
8. Українська мова: енциклопедія. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
9. Український правопис 2019 року. URL: <https://2019.pravopys.net>

Викладач: **Савчук Руслана Любомирівна**,
доцент кафедри журналістики